

SBORNÍK

ZÁPADOČESKÉHO MUZEA V PLZNI

HISTORIE XXIII

Úcta ke sv. Filomeně a její zázraky na jižním Plzeňsku

Luděk Krčmář

Svatá Filoména¹ patří mezi mučednice raného křesťanství. 25. května 1802 byly nalezeny její ostatky v katakombách sv. Priscily v Římě a po pěti letech přeneseny do kostela Matky Milosti v Muganu (blízko Neapole), kde prosluly mnoha zázraky. Papež Řehoř XVI. ustanovil i přes předchozí kritiku v roce 1837 svátek sv. Filomeny, čímž dal prostor pro vznik a rozšíření jejího kultu po světě.² Mimo jiné se rozšířil i do Francie, kde našel ohlas hlavně díky sv. Janu Maria Vianney.³

Nejvýznamnějším místem úcty ke sv. Filomeně (dobově Filoméně) na našem území se stal Koclířov nedaleko Svitav. V roce 1838 poznává tuto světici zbožný a charismatický farář P. Antonín Kukla (†1860), který o rok později přichází do zdejší farnosti. Následně po dobu pěti let šíří (snad inspirován svým současníkem sv. Janem Maria Vianneyem) ve farním kostele sv. Jakuba Staršího (obr. č. 1) úctu k této světici, která je doprovázena mnoha zázračnými vyslyšeními a znameními. Sám Kukla byl prý na přímluvu sv. Filomeny uzdraven ze žaludečních křečí. V roce 1843 jsou papežem Řehořem XVI. povoleny slavnosti sv. Filomeny s udělováním odpustků. To přitáhlo nebyvalou pozornost věřících ze širokého okolí a z Koclířova se stalo poutní místo. Současně bylo v Koclířově ustanoveno bratrstvo sv. Filomeny, jehož činnost byla tak

impozantní, že zde posléze vznikl i poutní dům (stavěn postupně od roku 1852) a jeho správa byla svěřena kongregaci Redemptoristů. V roce 1847 bylo královohradeckým biskupem Karlem Hanlem zasvěcení koclířovského kostela rozšířeno na kostel sv. Jakuba a sv. Filomeny. Nadšený srdečnou úctou věřících se pak rozhodl doporučit úctu ke sv. Filomeně v celé královohradecké diecézi.⁴

Úctou ke sv. Filomeně tak bylo v té době zasaženo i několik míst v širším okolí Koclířova. Podobné výsady (včetně udělení odpustků) pro svátek sv. Filomeny jako měl kostel v Koclířově, získal i kostel sv. Mikuláše ve Sloupnici (obr. č. 2) nedaleko Litomyšle, a to především zásluhou kněze Jana Aloise Dremla, dalšího horlivého propagátora kultu sv. Filomeny.⁵ I Sloupnici tak navštěvovali poutníci z blízkého i vzdáleného okolí. Dreml, autor a překladatel náboženské literatury, výrazně ovlivnil rozšíření úcty ke sv. Filomeně inovativním překladem modlitební knihy o sv. Filomeně s názvem *Divotvůrkyně devatenáctého století, svatá panna a mučednice Filomena*, která se dočkala šesti vydání. Kapli sv. Filomeny (postavena na připomínku zázračných vyslyšení) najdeme například i v nepříliš vzdáleném Bošíně, zvláštní svědectví z této doby existují o Jezbořicích u Pardubic. Soupisy kultu sv. Filomeny na našem území uvádějí ještě další ojedinělé lokality připomínající úctu k této světici po polovině 19. století například v Úhercích či v moravských Osikách u Lomnice u Tišnova (poutní místo je dosud živé). Konkrétním výrazem úcty se stala výstavba oltářů a soch sv. Filomeny v kostelích (například v kapli Zvěstování Panny Marie na Svaté Hoře u Příbrami, v klášteře na Hoře Matky Boží v Králíkách, kostele sv. Michala v Olomouci, kostele sv. Maří Magdaleny v Lanškrouně apod.). V dřívějších dobách byl zachycen kult sv. Filomeny v chrámu sv. Bartoloměje v Kolíně, kdy byla v roce 1670 zřízena kaple (nazývaná Mlynářská či Pekařská) s oltářem sv. Filomeny, která zde byla patronkou pekařů. Na počátku 20. století byl oltář

1 Různé zdroje se v případech sv. Filomeny shodují na základních údajích legendy – sv. Filoména žila asi na přelomu 3. a 4. století za vlády císaře Diokleciána. Byla dcerou řeckých rodičů, kteří patřili k tehdejší aristokracii s úzkou vazbou na císařský dvůr. Při návštěvě Říma spatřil Dioklecián teprve třináctiletou dceru svých služebníků a chtěl si ji vzít za manželku, s tím ona jako křesťanka zaslíbená Bohu nesouhlasila. Následovalo její mučení a nakonec smrt. PAVELKOVÁ ČEVELOVÁ, Zuzana, *Staronové kultury světíc v 19. století aneb po stopách sv. Filomeny v Čechách*. Východočeský sborník historický 23, 2013, s. 269–270. Blížeji o sv. Filomeně např. ANONYM, *Svatá Filoména*. 2021. <http://www.cm-fatima.cz/m/svata-filomena-54/o-svate-filomene-55/> (10. 10. 2021). DREML, Jan Alois, *Divotvůrkyně devatenáctého století, svatá panna a mučednice Filomena*. 1874? <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:8296d700-e875-11e6-8010-005056827e51?page=uuid:3d045ae0-0e69-11e7-ac02-5ef3fc9ae867> (23. 10. 2011), s. 17–60; MACHÁČKOVÁ, Marcela, *Svatá Filomena naše mocná přímluvkyně*. Matice cyrilometodějská. Olomouc 2021, s. 15–20.

2 PAVELKOVÁ ČEVELOVÁ, Zuzana, *Staronové kultury světíc v 19. století aneb po stopách sv. Filomeny v Čechách*. Východočeský sborník historický 23, 2013, s. 267; DOKLÁDAL, Pavel, *Koclířov – poutní centrum sv. Filomeny*. 2020. <http://www.cm-fatima.cz/m/svata-filomena-54/koclirrov-poutni-centrum-sv-filomeny-59/> (27. 7. 2021); MACHÁČKOVÁ, Marcela, *Svatá Filomena naše mocná přímluvkyně*. Matice cyrilometodějská. Olomouc 2021, s. 5–10, 21–23, 32. Svátky sv. Filomeny jsou 10. ledna – narození, 25. května – nalezení ostatků a 10. srpna – mučednická smrt, viz. ANONYM, *Svatá Filoména*. 2021. <http://www.cm-fatima.cz/m/svata-filomena-54/o-svate-filomene-55/> (10. 10. 2021), či MACHÁČKOVÁ, Marcela, *Svatá Filomena naše mocná přímluvkyně*. Matice cyrilometodějská. Olomouc 2021, s. 57.

3 Blíže například MACHÁČKOVÁ, Marcela, *Svatá Filomena naše mocná přímluvkyně*. Matice cyrilometodějská. Olomouc 2021, s. 24–27.

4 A. S., Úcta sv. Filomeny – divotvůrkyně 19. století – v Čechách. Neurčené periodikum, 11. 8. 1934, s. 4; DOKLÁDAL, Pavel, *Koclířov – poutní centrum sv. Filomeny*. 2020. <http://www.cm-fatima.cz/m/svata-filomena-54/koclirrov-poutni-centrum-sv-filomeny-59/> (27. 7. 2021); MACHÁČKOVÁ, Marcela, *Svatá Filomena naše mocná přímluvkyně*. Matice cyrilometodějská. Olomouc 2021, s. 33–34, 51; PAVELKOVÁ ČEVELOVÁ, Zuzana, *Staronové kultury světíc v 19. století aneb po stopách sv. Filomeny v Čechách*. Východočeský sborník historický 23, 2013, s. 272; blíže k dějinám kostela LENOCH, Jaromír, *Kostel sv. Jakuba Staršího a sv. Filomeny*. 2011. http://www.soupisnamatek.com/okres_litomysl/fotografie/koclirrov/koclirrov.kostel.htm (10. 10. 2011), či MATĚJKA, Bohumil – ŠTĚPÁNEK, Josef – WIRTH, Zdeněk, *Soupis památek historických a uměleckých v Království českém od pravěku do počátku XIX. století. XXIX. Politický okres Litomyšlský*. Archeologická komise při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Praha 1908, s. 12–13.

5 Jako administrátor a farář působil ve Sloupnici v letech 1855–1875, PAVELKOVÁ ČEVELOVÁ, Zuzana, *Staronové kultury světíc v 19. století aneb po stopách sv. Filomeny v Čechách*. Východočeský sborník historický 23, 2013, s. 272.

Obr. č. 1 – Kocliřov, kostel sv. Jakuba Většího, hrob sv. Filomeny, 2023. Foto L. Krčmář.

Obr. č. 2 – Sloupnice, kostel sv. Mikuláše, 2023. Foto L. Krčmář.

Obr. č. 3 – Sušice, kaple Panny Marie Lurdské, oltář s hrobem sv. Filomeny, 2022. Foto L. Krčmář.

zničen.⁶ Soupisovou literaturou zůstala například opomenuta poměrně blízká kaple Panny Marie Lurdské s hrobem sv. Filomeny nad Sušicemi (obr. č. 3).

Netrvalo dlouho a kult sv. Filomeny zasáhl i západ Čech. Významným místem úcty k této světici se stal kostel Věch svatých (obr. č. 4) ve Kbelu⁷ na jižním Plzeňsku. V roce 1830 se zde stává farářem Josef Lüfftner.⁸ V září roku 1846 jej požádal jeho přítel a spolužák P. Antonín Kukla, farář v Koclířově, velmi zbožný kněz, který jej už třikrát navštívil, zdali by tentokrát nenavštívil Lüfftner jeho. Lüfftner přijel do Koclířova 8. srpna 1847 a sloužil slavnostní mši u oltáře sv. Filomeny.⁹ Žasl nad množstvím poutníků, kteří sem z daleka přicházeli. Na základě tohoto zážitku se rozhodl obstarat obraz sv. Filomeny i pro kbelský kostel. 22. srpna to oznámil při mši a Kbelští farníci přijali tento nápad s nadšením. Obraz měl stát 100 zl. konv. m. Farní kronika k tomu uvádí: „Asi tři dny nato mu Barbora Babková, pololánice z čp. 6 přinesla 2 zl. konv. m. se slovy: «Já tedy přináším můj dárek.» Lüfftner se jí zeptal: «Nač to?» a ona odpověděla: «Na obraz sv. Filomeny.» Lüfftner: «Nevím, bude-li nám možné tolik shledati, co by ten obraz stál.» Ona řekla: «Já jistě se tolik shledá, neboť v neděli, když jsme z kostela šli, každý pravil: Já dám rád 1 zl., já 30 kr., já 15 kr. stří., jen kdyby se p. farář o ten obraz postaral.»¹⁰ Kbelští obyvatelé mu opravdu začali nosit finanční příspěvky na nákup obrazu světice. 5 zlatých konvenční měny mu daroval i P. Antonín Kukla z Koclířova. Lüfftner Kuklu požádal, aby mu nechal ve Svitavách namalovat obrazy Neposkvrněného srdce Panny Marie a sv. Filomeny (obr. č. 5) a aby mu daroval ze svého kostela nepotřebné podstavce a tabernákly, což on učinil.¹¹ Převoz obrazů ale značně zkomplikovaly revoluční události roku 1848 v Praze. Josef Lüfftner již nedoufal, že obrazy dojdou včas na tradiční kbelskou slavnost Rozeslání sv. Apoštolů 16. července 1848. Na poslední chvíli však přeci jen 14. července

Obr. č. 4 – Kbel, kostel Věch svatých, 2017. Foto L. Krčmář.

- 6 A. S., *Úcta sv. Filomeny – divotvůrkyně 19. století – v Čechách*. Neurčené periodikum, 11. 8. 1934, s. 4; ANONYM, *Chrám svatého Bartoloměje v Kolíně*. 2020. <https://www.bartolomej-kolin.cz/> (7. 12. 2020); DREML, Jan Alois, *Divotvůrkyně devatenáctého století, svatá panna a mučednice Filomena*. 1874? <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:8296d700-e875-11e6-8010-005056827e51?page=uiid:3d045ae0-0e69-11e7-ac02-5ef3fc9ae867> (23. 10. 2011), s. 143–146, 164–165; A. S., *Úcta sv. Filomeny – divotvůrkyně 19. století – v Čechách*. Neurčené periodikum, 11. 8. 1934, s. 4; MACHÁČKOVÁ, Marcela, *Svatá Filomena naše mocná přímlyvkyně*. Matice cyrilometodějská. Olomouc 2021, s. 39–43; PAVELKOVÁ ČEVELOVÁ, Zuzana, *Staronové kultury světice v 19. století aneb po stopách sv. Filomeny v Čechách*. Východočeský sborník historický 23, 2013, s. 268, 272–273.
- 7 Blíže ke kostelu a jeho dějinám např. BĚL, Jiří, *Kapličky, kaple a kostely na Přestícku*. Spolek pro záchranu historických památek na Přestícku. Přestice 2006 s. 57; FOUĐ, Karel – KÁREL, Tomáš, *Jižní Plzeňsko I*. Nakladatelství Českého lesa. Domažlice 1999, s. 61–62; HOSTAŠ, Karel – VAŇEK, Ferdinand, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okresu Přestíckém*. Archaeologická komise při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Praha 1907, s. 16–17; KOLEKTIV, *Umělecké památky Čech 2*. Academia. Praha 1978, s. 47; ŠLÉGL, Adolf, *Politický okres Přestický II. Část zvláštní*. Nákladem C. M. Homana a Ant. Ouřady. Přestice 1925, s. 31–32; VANIŠOVÁ, Hana, *Kostel Věch svatých a farnost ve Kbelu*. Pod Zelenou Horou, roč. 19 (31), 2016, č. 2, s. 3–7.
- 8 VANIŠOVÁ, Hana, *Kostel Věch svatých a farnost ve Kbelu*. Pod Zelenou Horou, roč. 19 (31), 2016, č. 2, s. 5.
- 9 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 66. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).
- 10 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 66–67. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).
- 11 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 67. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021); A. S., *Úcta sv. Filomeny – divotvůrkyně 19. století – v Čechách*. Neurčené periodikum, 11. 8. 1934, s. 4.

do Kbelu dorazily. Na slavnosti pak před kázáním za asistence dalších duchovních obrazy posvětil Jan Tiebl, děkan v Dolní Lukavici. Kázání o sv. Filomeně pak měl přestický kaplan Josef Pekárek. Mši svatou měl přestický děkan František Pavlík. Účast věřících byla toho dne mimořádně velká, protože už se po okolí rozneslo, že nové obrazy dorazily.¹² Kbelský farář pak k tomu dodává: „Tento den byl pro mne dnem plným radosti. Při kázání mnozí posluchači radostí plakali. Také mé srdce překypovalo radostí nad tím, že jsem pro tento den tak šťastně zvolil kazatele a že to, co se mi před rokem zdálo nemožným, s pomocí Boží a z příspěvků mých milých farníků, šťastně uskutečnil – Sint Deo laudes !!!“¹³ Obraz sv. Filomeny byl slavnostně umístěn na postranní oltář. Dále farář uvádí, že onoho 16. července 1848 přišlo tolik lidí na poutí jako nikdy před tím. Dorazila dokonce i procesí, což zde nikdy tradicí nebylo. Nejdříve soudil, že z pouhé zvědavosti ale pak nabyl přesvědčení, že to bylo díky zbožnosti a důvěře ke sv. Filomeně, jak dokládá další hojnou účastí na dalších poutích.

Z datace zaznamenaných zázračných uzdravení (uvedeny níže, první před 24. zářím 1848) je patrný brzký vzestup kultu sv. Filomeny, téměř bezprostředně po roce 1847, popřípadě právě po poutní slavnosti 16. července 1848.

- 12 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 8. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021); TYKAL, Roman, *Kbel jako poutní místo*. Pod Zelenou Horou, roč. 19 (31), 2016, č. 2, s. 8; KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přesticka. Přestice 2020, s. 57.
- 13 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 68. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).

Svátek sv. Filomeny připadá v církevním kalendáři na 11. srpen. Ve Kbelu byl poprvé slaven 13. srpna 1848.¹⁴

Procesí poutníků přicházela nejen o pouti, ale také o jiných nedělích. Jednotliví poutníci přicházeli i v nesvátečních dnech. Farář Josef Lüfftner zaznamenává, že největší procesí přišlo 11. června 1853 z farností okolo Klatov, které čítalo 1 110 poutníků a mělo s sebou 14 muzikantů.¹⁵ Tohoto procesí si všímá ve svém díle i kněz Dreml, kdy uvádí poutníky z Dlažova (Dláždova), Janovic, Bezděkova, Slavíkovice (Slavíkova) a Černíkova.¹⁶ Týden před tím, v neděli 5. června, přišlo asi čtyřsethlavé procesí z Chudenic.¹⁷

Úcta ve Kbelu a jejího propagátora Josefa Lüfftnera si všímá ve svém díle i Jan Alois a dodává, že zdejší poutní slavnosti měli obdobnou skladbu jako slavnosti v Koclířově a Sloupnici.¹⁸ 30. května 1854 odchází Josef Lüfftner z Kbelu a stává se děkanem v nedalekých Vřeskovcích a zprávy o zdejších zázracích z farních kronik mizí. Úcta ke sv. Filomeně ve Kbelu ale ještě dlouhá desetiletí přetrvala.

Téměř okamžitě po uvedení kultu začali do Kbelu chodit jednotlivci i procesí, a to zvláště poté, co se roznesly pověsti o mnoha zázračných uzdraveních okolního obyvatelstva připisovaných přímluvě sv. Filomeny. Bylo jich údajně více než deset. Většina uzdravení se týkala vleklých očních chorob. Podrobněji o nich hovoří farní kronika a zaznamenává je i modlitební kniha Jana Aloise Dremla.

Farář Josef Lüfftner zaznamenává ve farní kronice tato uzdravení skrze přímluvu sv. Filomeny (přepis z českého jazyka bez úprav, včetně vnitřních uvozovek, záznamy v německém jazyce přeloženy do českého jazyka,¹⁹ v chronologickém pořadí, jak jsou uzdravení zapsány v kronice):

Obr. č. 5 – Kbel, kostel Věch svatých, obraz sv. Filomeny, 2017. Foto L. Krčmář.

14 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 69. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).

15 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 68–69. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).

16 Dreml 1874?, s. 165–166.

17 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 78. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857>.

18 DREML, Jan Alois, *Divotvůrkyně devatenáctého století, svatá panna a mučednice Filomena*. 1874? <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:8296d700-e875-11e6-8010-005056827e51?page=uuid:3d045ae0-0e69-11e7-ac02-5ef3fc9ae867> (23. 10. 2011), s. 146.

19 Poděkování za překlady ručně psaných zápisů z Farní kroniky patří Michalu Tejčkovi.

„Na konci září 1848 přišly ze Žinkov dvě matky, každá nesla v náručí roční dítě, a prosily mne, abych obětoval děti sv. Filomeně a vyprávěly, že obě děti během pár dnů těžce onemocněly, takže jeden večer již skoro ani nedýchaly a zdály se být skoro mrtvé. Obě matky tedy padly na kolena a vyzývaly sv. Filomenu a složily slib, že když světice jejich dětem vyprosí život a zdraví, přinesou děti do Kbelu, kde je uctívána, a tam jí děti nechají obětovat. Několik minut poté, co vyslovily tuto modlitbu, začaly děti dýchat, otevřely oči, v klidu usnuly a brzy byly zdravé, smály se, jako kdyby nikdy nebyly nemocné. Matky tedy přišly splnit slib. Matky potvrdily, že řekly pravdu.“²⁰

20 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 69. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).

„V listopadu 1848 přišel Matouš Maršát, krejčovský učedník ze Skašova, který již od června byl stížen nemocí. Na mou radu absolvoval nověnou k sv. Filomeně, poté se zde vyzpovídal a přijal Nejsvětější svátost. Poté už se k němu ta nemoc nikdy nevrátila, přestože jej předtím často napadala. To připsal přímluvě sv. Filomeny. Ještě v roce 1854 jsem mluvil s jeho matkou a ona mne se slzami v očích a vděčným srdcem ujistila, že její syn byl od té nemoci zcela osvobozen ode dne, kdy vykonal nověnou k sv. Filomeně.“²¹

„Dne 24. září 1848 v neděli XV. po sv. Duchu přišla sem Antonie Cígler mlynářka z Vosobov, Žinkovské osady, aby se sv. Filomeně poděkovala za své uzdravení, které jí v krátkém čase u Boha vyprosila. Neboť jsouc již nějaký čas nemocná, jednoho dne jí tak zle bylo, že svého manžela žádala, aby ji časné ráno zaopatřil. V tom tam přišla jedna žena, která ji radila, aby se zaslíbila sv. Filomeně do Kbel a jí vzívala. Nemocná tak slabě, že se ani modliti nemohla, prosila svého manžela, aby se na ní k sv. Filomeně modlil, což on také hned učinil, ona však jen v duchu sv. Filomeny vzívala. K ránu pravila nemocná k manželi: «Neposílaj pro duchovního, mě jest jak náleží hezky; a v několika dnech byla úplně zdráva, tak že do Kbel přijít a svůj slib splnit mohla. Ona tvrdila, že za své uzdravení po Bohu sv. Filomeně poděkovat má, a že ji do smrti cítit chce!»²²

„Dne 14. července 1849 přinesl sem Josef Livora, krejčovský mistr z Skašové Lhoty se svou manželkou své rok a 10 měsíců staré dítě Annu, která přes půl leta bolavé oči měla, na světlo ani pozítí nemohla, ve dne v noci plakala, na obou očích cink²³ měla a nic neviděla. Rodiče hledali pomoc u lékařů ale nadarmo, nic neprosnělo. Konečně slíbila matka v přítomnosti manžela svého, že to dítě do Kbel k sv. Filomeně donese, jak jen bolesti v očích dost málo uleví. A hle! v noci nato dítě tiše spalo, a ráno když se probudilo, neplakalo, čemuž se rodiče velice divili, poněvadž již dávny čas pro pláč dítěte spát nemohli. Ještě více pak se podivili, když za dva dni nejen bolest očí docela přestala, ale i cink z očí sešel a dítě dobře vidělo. Na jedno oko mělo dítě, když je sem přinesli ještě zbytek cinku, však i to nápotem v několika dnech zmizelo; a když ve 14 dnech sem opět dítě přinesli, mělo oči úplně čisté a zdravé.“²⁴

„Dne 9. října 1849 Kateřina Klinger, dcera Jana Klinger domkáře v Skašové Lhotě; 4 leta stará, chtěla si rozvázatí podvazek tak zvaným řezbářským nožem šnycanem vrazila so ho pod pravé oko, probodla nim nejen kůži pod okem ale i oko samé, tak že spíčka šnycaru ven z oka vykoukala, tedy oko pod panenkou skutečně probodnuté měla, a množství krve z něho vyteklo. Rodiče ihned s. Filomeny vzívali; a poslali pro trochu oleje z lampy sv. Filomeny. A hle ze 14 dní bylo oko zcela zhojené, tak že na něm ani znamení toho poranění nezůstalo, toliko pod okem na kůži jest znát, že probodnuta byla. Tak mě to vypravovala matka, které si z toho i svědomí dělala, že mě tuto věc ihned nezmínila, a že žádného pokoje neměla, dokud to neoznámila, tak jistila!“²⁵

„Dne 11. srpna 1850 přišla sem Anna Sykýta z Partotic a prosila mne, bych četl mši sv. ke cti sv. Filomeny za její dcerušku, která již přes dvě leta hrozné bolení očí má, ustavičně jen tmou hledá, poněvadž světlo nesnese, a které potud žádný lékař pomoci nemohl. Slíbila, že jak bude jen dost málo možné, sem tuto svou dceru k sv. Filomeně přivede. Dne 15. září přišla Anna Sikýtová, manželka Jakuba Sikýty opět, a vypravovala plná radosti, že

v několika dnech na to jak zde sv. Filomeny vzívala, bolení očí dceru její přestalo, a v krátkém čase se jí oči, které vždy uplakané měla, zcela vyčistily. I přivedla ke mně uzdravenou dcerušku svou, která se Maria jmenuje a 11 let stará jest, bych se sám přesvědčil, jak čisté a zdravé oči nyní má. Ona přičítá uzdravení této své dcerky jen přímluvě svatě Filomeny! Kdož by jí to mohl za zlé míti, když přes dvě leta nadarmo pomoc hledala, a nyní v několika dnech takovým divem pomoc nalezla? a to beze všech léků.“²⁶

„5. ledna 1851 přinesla Barbora Heřmanová, služebná z Plzně, rodačka ze Skašova, nový a velmi pěkný karmínově červený baldachýn, dále 4 pěkné stuhý a 4 oltářní svíce v ceně 12 zl. konv. m. jako dar pro sv. Filomeny na poděkování za uzdravení, které jí, jak věří, u Boha vyprosila sv. Filomena. Onemocněla cholerou, lékaři už jí dávali jen několik hodin života. Proto vzývala sv. Filomeny a slíbila jí přinést sem dar podle svých možností. To splnila poté, co se během pár dní k údivu lékařů, kteří ji viděli, zcela uzdravila.“²⁷

„Dne 17. srpna 1851 na slavnost Filomeny přišel sem Ondřej Babka, domkář z Kokšína se svým churavým, 4 léta nezdravým synem 8 letým, a docela slepým Janem, vzíval sv. Filomeny, i chlapce k tomu nabízel, a po mne pak žádal, bych jeho na obě oči slepého syna svatě Filomeně obětoval neb její mocné přímluvě doporučil. Vyplnil jsem žádost jeho. Vypravoval a jistil u přítomnosti více svědků zvlášť velebného p. P. Josefa Krále kaplana Předskavského též p. barona a pens. majora Maxmiliána z Füllerů z Plzně, že to může odpřisahat, že pouhou pravdu mluví, že syn jeho přes 4 leta velmi bídny a nezdravý byl, v očích hrozno bolest trpěl, přes své leta na jedno oko, a od velkého pátku 1851 také na druhé oko nic neviděl, následně zcela slepý byl, v jednom oku již jámu neb dolík vyhníly měl, ve dne v noci bolestí plakal. Tak vypravoval, když roku 1852 opět na slavnost sv. Filomeny sem přišel 15. srpna, když syna svého mne a výše jmenovaným svědkům představil, a doložil dále řka: «Ráčeji se pamatovat, vel. pane, jak jsem je dnes poprosil, aby mé slepé dítě sv. Filomeně obětovali?» Já jsem se upamatoval, že pohled na ubohé usazené dítě, když při obětování slepým očima točilo, jakoby sv. Filomeny vidět chtělo, mne velice dojal a hrůzou i outřpností naplnil. «Hle pravil otec, radostí slze vylevají, «zde jest to slepé dítě». My patříme všichni na dítě, a žasneme, vidouce, že v tváři velmi zdravou barvu a oči krásné čisté a jasné má. I pravím: Toť není možné, aby to dítě bylo, neboť jest zcela zdravé. Co se s ním tedy stalo. Otec odpověděl: «Když jsem sem dnes šel, musel jsem chlapce vesti, poněvadž nic neviděl. Když ale jsem šel odtud, asi na půli cestě, praví chlapec: «Tatičku, nevedte mne, já vidím cestu dobře.» Já užasl a pravím: Na obě oči vidíš? Chlapec praví: Jen na jedno. Přijďme domu, já počnu manželce vypravovati, jakou radost nám sv. Filomena způsobily, tu zvolá chlapec: Já vidím na obě oči a nemám žádnou bolest. Od té doby chlapec nejen dobře vidí, ale i ostatně na celém těle úplně zdrav, jak ho zde ráčeji vidět. Přišel jsem dnes sv. Filomeně poděkovat». Tázal jsem se ho, sice: Mohl by jste to, co jste vypravoval, odpřisahat? «Mohl bych na místě s tou největší radostí.»²⁸

„Dne 11. srpna 1851 přinesla sem Maria Trnka, manželka Petra Trnky, polního mistra ze Štipoklas nedaleko Plánice svého ročního syna a žádala bych ho sv. Filomeně obětoval, a doložila, že ho sem přinesla, aby se sv. Filomeně poděkovala a učiněný slib vyplnila. Neboť, pravila, tento můj syn stonal, a jak se domnívám měl padoucí nemoc; neboť čtyřikrát za den dítě zmodralo, mělo pěnu u úst, házelo sebou, a když ho to pustilo, spalo tvrdě asi dvě hodiny; když se probudilo sotva si hodinu bylo při sobě, pak ho to opět velikou chvilí trýznilo, že jsem myslela, že ho to přetrhne.

21 Tamtéž.

22 Tamtéž, s. 71.

23 Zastaralý výraz pro oční zákal.

24 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 71–72. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).

25 Tamtéž, s. 72.

26 Tamtéž, s. 73.

27 Tamtéž, s. 74–75.

28 Tamtéž, s. 75.

Tak to trvalo několik měsíců. Jak jsem o sv. Filomeně skrze svou tetu z Mečkova slyšela, zaslíbila jsem se k ní, že, jak bude dítěti snáz, do Kbelu ho ponesu a sv. Filomeně obětovati nechám. Jak jsem slib tento učinila, od té chvíle to na dítě ani jednou nepřišlo, a sice jest to dnes již 16 neděl, a dítě jest od toho dne zcela zdrávo, což já ničemu jinému přičítati nemohu, než přímluvě sv. Filomeny, poněvadž všechna lékařská pomoc dítěti nic platná nebyla. Ještě po 4 letech jsem se na to dítě poptával, a slyšel jsem z úst jeho tetu, že jest od svého podivného uzdravení úplně zdrávo. Díky Bohu a sv. Filomeně!!²⁹

„1. listopadu 1850 darovala Terezie Malánová, manželka Jana Malána, sedláka z Malince čp. 5, na oltář sv. Filomeny baldachýn z 12 loket žlutého taftu jako poděkování za nečekané uzdravení jejího sedmiletého syna Jana, který trpěl neobvyklými bolestmi uší a byl tělesně slabý. Jednou v 11 hodin večer plakal chlapec bolestí, matka ho vzala do náručí, nosila ho po pokoji a řekla mu: Honzíčku, modli se k sv. Filomeně, aby tě pozdravila. A sama se začala modlit. Za pár chvil se chlapec utišil a matka myslela, že usnul. Zeptala se ho: Honzíčku, spíš? Nespím, mně něco mlaská v uších. Matka rozsvítila a uviděla, že mu z ucha cosi vytéká. Za okamžik byl chlapec zdrav, úplně slyšel, což dříve nebylo.“³⁰

„Dne 30. srpna 1852 roznemohl se 5 let starý Petr Pankrác, syn Bartoloměje Pankráce, mistra kovářského v Čepinci, osady Žinkovské, celou noc a 31. ho celý den to ním škubalo, a vyhazovalo strašlivě, jakoby měl hrozný psotník; Konečně byl již jako bez sebe. Otec vzal v té ouzkosti své útočiště k sv. Filomeně, dal pacholeti do úst trochu oleje z lampy před oltářem sv. Filomeny visící, kterýž sobě byl domu již dříve přinesl. Hned na to se pacholík ztišil a usnul; když pak se probudil, byl úplně zdrav. Tak mě to otec vypravoval, a tvrdil, že pouhou pravdu před Bohem mluví.“³¹

„Dne 20. května 1853 přišla sem Maria Hurt, manželka Martina Hurt, sedláka z Aunětic, Blovice osady, aby se svatě Filomeně dle svého učiněného slibu za své rychlé uzdravení, kteréž jí, jak se ona silně důvěřuje, u Boha vyprosila, poděkovala. Roznemohla se těžce, byla skoro již zcela bez sebe, tak že ji okolostojící jakožto mrtvou oplakávali; ona však ačkoli mluvit nemohla, přec, když opět paměť dostala, v duchu sv. Filomeny vzívala, a na to ji hned bylo mnohem snáze, a v krátkém čase byla úplně zdráva, kteroužto milost přímluvě sv. Filomeny přičítá.“³²

„5. června 1853 o 3. neděli po Letnicích přišlo asi čtyřsethlavé procesí z Chudenic. S poutníky přišla i Barbora Baxová, chalupnice z Přetína, chudenická farnice, 29 let stará, vdaná. Měla 6 let bouli na pravé holeni. Již první rok zašla za chudenickým doktorem Ublem, který jí chtěl bouli vyříznout, s čímž ona ale nesouhlasila. Po celou dobu trpěla nevýslovnými bolestmi a nebyla schopna dojít pěšky do kostela. Když slyšela o procesí k sv. Filomeně, rozhodla se jej zúčastnit. Její manžel ji říkal, že není schopna absolvovat čtyřhodinovou cestu do Kbelu. Ona ale přesto šla. Zpočátku se jí šlo těžce, postupem to bylo čím dál lehčí a k údivu účastníků procesí čím víc se blížily ke Kbelu, byly její bolesti menší. Když vykonala své modlitby u oltáře s. Filomeny, přestaly bolesti úplně a už se nevrátily. S lehkostí se vracela domů. Po 5 týdnech 17. července, vzkázala mi po matce, že ji bolesti zcela opustily.“³³

„Dne 11. června 1853 přišla sem mezi poutníky také Markéta Líbrman, chalupnice z Černíkova, Polínské osady, žádala, bych v její osobě obětoval sv. Filomeně její šestiletou dcerušku

Veroniku, která již přes dvě leta hrozně bolí oči trpí, oči oteklé, krví zalité, a na obou očích cink má, tak že nic nevidí. Pomoc se hledala po dvě leta u všech okolních lékařů, ale nadarmo, žádný lék jí ani bolesti neulevil. I obětoval jsem okolo ½ 5 té hodiny dítě v osobě matky, poněvadž dítě světlo snést nemohlo, a ustavičně jen v tmavé komoře vězeti muselo, tedy he sebou vzíti nemohla; ale zaslíbila se sv. Filomeně, že sem dítě přinese, jak brzi by mu bolesti ulevily. Když se domu navrátila 12. června k večeru, tu jí děvče s radostí bisticí přiběhlo, manžel s slzavými očima vypravoval, že včera k večeru okolo 4 neb 5 hodin dítě k němu h komory na dvůr plné radosti vyběhlo a zvolala: „Tatičku, já vidím“. Děvče ji přiběhlo vstříc, matka tomu ani nechtěla věřit, až se na děvče podívala, a tu pozorovala, že oteklina a zalití krví z očí docela zmizelo, a od cinku zůstal na každém oku jen malý puntíček. Matka jsouc sama již několik let churavá a k práci neschopná, prosila také o své uzdravení, a proto se zaslíbila, že třikrát sem putovati bude. Dne 17. července přišla sem i s uzdraveným děvčetem na pouť Rozeslání sv. Apoštolů; a pak přišla potřetí 10. září 1853 a tu zprvu mě celou událost tuto vypravovala, několik svědků, kteří to stvrzovali, sebou z Černíkova přivedla, děvče mě ukázala. I viděl jsem, že děvče zcela zdravé oči má, a dobře vidí, toliko na každém oku ještě má mák bílé znaménko měla, kdy dříve cink byl, což jí ale, jak pravila, při vidění nic nepřekáželo. Matka tato sama nyní mnohem lépe než jindy se vynachází, a všechnu domácí práci koná, což jí dříve možné nebylo. Budiž Pán Bůh z toho pochválen i sv. Filomena! Těto sv. Panně neb její přímluvě přičítá tato matka své i svého dítěte podivné uzdravení!“³⁴

„Dne 2. května 1854 přišla sem Maria Běla, dcera Josefa Běla, pololánika ve Vísce (Víska č. p. 4) na osadě Vrčenské pod kraji Břežnickém, okresu Blatenském, 18 let stará, měla hrozně bolí oči od začátku prosince 1853 až do nýčka, pobyla zde až do 7. května, a vyzývala vroucně sv. Filomeny o pomoc. I bylo jí již zde o něco lépe, po navrácení domů bylo jí každý den snáz. Dne 20. května ale přišla sem její matka, by se sv. Filomeně za tu milost poděkovala, že dcera její zcela zdravé oči má, a žádného bolení více necítí!“³⁵

Kněz Jan Aloise Dreml zaznamenává ve své knize Divotvůrkyň devatenáctého století, svatá panna a mučednice Filomena celkem pět zázraků odehrávajících se ve Kbelu. Čtyři z nich v převážně kratší verzi uvádí stejně zázraky jako farní kronika, jsou však doplněny o další zajímavé údaje:

„Tomáš Bočan, 47 roků stár, mistr tesařský, ze Švihova, nešťastným pádem s výšky padna dolů, zlámal nejen pravici, nýbrž i obličej tak velice si roztrhal, že kusy kůže z tváře a z nosu visely. Pád byl velmi prudký a nebezpečný. Zotaviv se po nebezpečném svém leknutí poptával se, jakby se ta Svatá jmenovala, ku které Kbelský Pán farář putoval? I napsav si levou rukou jméno naší svatě divotvůrkyň, bez přestání ji o mocnou přímluvu vzýval. Poněvadž rozervaný obličej vždy více se zapaloval a i živobytí zkázou hrozil, povolán jest hnedle lékař, který kusy masa hrůzně sedraného obličej sešil. Brzy však nato nešťastně raněný všechny nitě vytáhl, řka: «Netřeba mi lékařské pomoci, jelikož zázrakem se hojím; svatá Filomena mne pozdravila». A v skutku! rány ku podivu rychle se zacelily, a jizvy obličej zohyzďující téměř tak zmizely, že Švihovský pan farář veřejně se vyjádřil: «kdo rozedraný obličej toho tesaře, jakož i kusy masa z něho visící, viděl, nemůže se zajisté dosti diviti,

29 Tamtéž, s. 76.

30 Tamtéž.

31 Tamtéž, s. 77.

32 Tamtéž, s. 78.

33 Tamtéž.

34 Tamtéž.

35 Tamtéž, s. 81.

ani pochopili, kterák takové rány v tak brzkém čase, a tak dokonale se zahojily.»³⁶

„Marie 11 letá dceruška Jakuba Sikýta, chalupníka z Partotic, kraje Plzeňského, podkraje Klatovského, již více nežli dvě leta na přehrozně bolení očí trpěla, a ustavičně jen ve tmách seděti musela, proto že na světle pro bolest nikterak vydržeti nemohla. Srdečnou útrpností hnuta máteř hleděla všemožnými způsoby ubohému dítěti uleviti; tu zaslechla, že se v Kbelu blíž Přestic sv. Filomena zvláště cti, a že tam sv. divotvůrkyně již mnoho sklíčených duší potěšila. Putovala tedy i ona do Kbelu a nechala dne 11. srpna 1850 u oltáře sv. Filomeny ke cti její mši sv. sloužiti, sv. Mučenci úpěnlivě za uzdravení nemocného dítěte prosíc. A aj! důvěrná prosba její nebyla oslyšena! Bolesti přestály úplné, dítě majíc oči zcela zdravé přišlo dne 15. září téhož roku s matkou svou se mocné u Ježíše a Marie přímluvkyni poděkovali; a od té doby není ani té nejmenší známky předešlého stavu churavosti znamenati.»³⁷

„Dne 11. srpna 1851 přinesla Marie Trnková, manželka Petra Trnky, polního mistra ze Štěpoklas, blíž Plánice, v podkraji Klatovském, kraji Plzeňském, svého ročního synáčka do Kbelu, aby vyplnila slib daný, jež byla učinila, zaslíbivši dítě sv. Filomeně, aby je od těžké nemoce vysvobodila. Dítě po delší čas trpělo na padoucí nemoc; neboť každý den ho popadalo čtyřikrát strašlivé trhání oudů, na to zčernalo, mělo pěnu v ústech, bručelo, a pak tvrdé spalo. Všechnu lékařů nazmar užíváno! Ve své veliké žalosti zaslíbila ho matka sv. Filomeně, a jak slib ten učinila, ani jednou více ona nemoc nepřišla, a tenkrát když to v Kbelu vypravovala a hodnověrnými svědky potvrdila, od vyslyšení prosby již 11 neděl, a až do té doby, co se událost ta uveřejnila již 3 leta minuly, a dítě jest vždy veselé a zdravé.»³⁸

„Dne 17. srpna 1851 přivedl Ondřej Babka, domkář z Kokšiny blíž Klatov, do Kbelu svého osmiletého na jedno oko již dvě leta, a na druhé od velikého pátku zcela osleplého, a pres 4 roky vždy neuzdravěného synka Jana, který ve dne i v noci bolestí plakal a o pomoc prosil. Otec zarmoucený žádal Kbelského p. faráře, aby děti církevními modlitbami obětoval sv. Filomeně. Vida nelíbenou horlivost otcovu, vyplnil zbožný kněz žádost jeho. Když se domů vraceli najednou vytrhlo dítě ruku svou z ruky otce jej vedoucího, řkouc: «Tatínku! já již na jedno oko vidím!» A když se do svého příbytku navrátil, zvolal: «Já již vidím na obě oči!» A od té doby bolení očí přestalo, chlapeček vidí dobře a jest úplně zdrav, a již častěji se byl v Kbelu sv. Filomeně za obdrženou milost poděkovati.»³⁹

„Dne 11. června 1853 přišla s poutníky z Dláždovské, Janovické, Bezděkovské a Slavíkovské osady za Klatovy do Kbelu též Markéta Líbrmanová, chalupnice z Černíkova, kraje plzeňského, a žádala p. faráře, aby v její osobě obětoval sv. Filomeně její 11 letou dceru Veroniku, kterou s sebou vžiti nemohla, protože již přes dvě leta přehrozně bolení očí měla. Oči byly velmi otekly a krví zalité a na obou očích bylo bělmo, vůbec cynk jmenované, pročť také docela nic neviděla. U všech okolních lékařů hledala pomoc, než vždy nadarmo. I vzala tedy své outočiště k svatě divotvůrkyni, Filomeně, kteréž také své dítě zaslíbila. P. farář vyplnil důvěrnou prosbu matčinu; byloť to okolo půlpáté hodině odpolední. Když se Markéta Líbrmanová dne 12. června z Kbele domů navrátila, přišlo jí děvče s velikou radostí naproti s úplně zdravýma očima,

a poskakujíc vypravovalo matce, že vidí. Matka ani sluchu svému nechtěla věřiti, až i manžel jí vypravoval, že včera as o půl páté večerní hodině děvče, které jindy pro bolest ani na světlo jiti nemohlo, k němu ze světnice na dvůr přiběhlo a radostně zvolalo: «Tatínku, já již vidím!» — A od té doby jest dítě úplně zdrávo. Dle slibu svého přišla Markéta dne 17. července a 10. září téhož roku zase do Kbelu a měla i uzdravené děvče s sebou, a i jiné hodnověrné osoby z Černíkova událost tuto dosvědčovaly.»⁴⁰

A jaký byl vlastně vztah faráře Lüfftnera k uvedeným uzdravením? Farní kronika je za jeho působení vedena v těžko čitelném německém rukopise, uvedené zázraky však uvádí z větší části v pečlivě napsané češtině. Co jej k tomu vedlo, se už asi nedozvíme. V roce 1853 pak za poslední zázračné uzdravení připisuje vzkaz pro čtenáře, z kterého je patrné, že uvedeným zázrakům věří: „Milý čtenáři! nemysli si, že tě nutím, abys příběhy zde poznamenané za zázraky držel! Suď sám, jak se ti líbí. Já jsem zde poznamenal události tato, jak je slyšel neb viděl. Já vím, a o těchto věcech držím, a chválím a velebím Boha nejvyšší dobrotivého, jenž lidem své milosti rozličným způsobem, zvláště pak za našich časů na přímluvu sv. Panny a Mučednice Filomeny jak v cizích zemích, tak i v naší milé vlasti, jako v Koclířově, v Sloupnici a jinde rozdává.“⁴¹

Ve svém hlavním ohnisku úcty ke sv. Filomeně v Koclířově a Sloupnici jsou zaznamenány zázračná uzdravení rozličných neduhů, nejčastěji zmrzačení pádem, břišní křeče, hluchota, otoky nohou a deprese, dále pak vodnatost, zácpa, křeče, oční neduhy a přílišná menstruace (krvotok).⁴² Dremel pak dodává, že pomoc na přímluvu sv. Filomeny je patrná i při hospodaření a chovu dobytka: „Mlčením pomímám, kterak na přímluvu sv. Filomeny v hospodářství, při chovu dobytka a v jiných případech přechásto velmi nápadně spomoženo bylo; a podotýkám toliko, že se těm podobné milosti, větším dílem v zpovědnici oznámené, již proto mlčením tajiti musejí.“⁴³

Je patrné, že až na jednu výjimku, těmito nemocemi trpěli v ohnisku úcty dospělí. Odlišná situace ale nastala ve Kbelu (celkem zaznamenáno 17 uzdravení). Zde jsou na přímluvu sv. Filomeny uzdraveny zvláště děti. Je zde patrný další akcent úcty k této světici, kdy je sv. Filomena vyzývána jako patronka dětí, novorozenců, mládeže a malých i větších dívek. Vždyť ona sama zemřela podle legendy jako mladá dívka a panna.⁴⁴ Na rozdíl od Koclířova a okolí jsou z Kbelu zaznamenány převážně uzdravení očních neduhů u malých dětí (celkem šestkrát). Dále byla u dětí vyléčena epilepsie (padoucnice), dětská křeč (psotník), bolesti uší a ve dvou případech neurčená těžká nemoc. Z dospělých dvě ženy a jeden učeďník trpěli blíže neurčenou těžkou nemocí, jedna žena chole-rou, jedna žena bolestí kolene a jeden muž po pádu zlomeninou a roztrhaným obličejem.

Z těchto zaznamenaných zázračných uzdravení lze také vyčíst, jak rozšířená byla úcta ke sv. Filomeně v bližším i vzdálenějším okolí. Poutníci a uzdravení jsou zde zmiňováni z těchto lokalit:

40 Tamtéž, s. 165–166.

41 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 78. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).

42 DREML, Jan Alois, *Divotvůrkyně devatenáctého století, svatá panna a mučednice Filomena*. 1874? <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:8296d700-e875-11e6-8010-005056827e51?page=uuid:3d045ae0-0e69-11e7-ac02-5ef3fc9ae867> (23. 10. 2011), s. 146–173.

43 Tamtéž, s. 172–173.

44 ANONYM, *Svatá Filoména*. 2021. <http://www.cm-fatima.cz/ml/svata-filomena-54/o-svate-filomene-55/> (10. 10. 2021); PAVELKOVÁ ČEVELOVÁ, Zuzana, *Staronové kultury světic v 19. století aneb po stopách sv. Filomeny v Čechách*. Východočeský sborník historický 23, 2013, s. 271.

36 DREML, Jan Alois, *Divotvůrkyně devatenáctého století, svatá panna a mučednice Filomena*. 1874? <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:8296d700-e875-11e6-8010-005056827e51?page=uuid:3d045ae0-0e69-11e7-ac02-5ef3fc9ae867> (23. 10. 2011), s. 154–155.

37 Tamtéž, s. 162.

38 Tamtéž, s. 162–163.

39 Tamtéž, s. 163.

Obr. č. 6 – Kbel, kostel Všechn svatých, socha sv. Filomeny, 2017.
Foto L. Krčmář.

Žinkovy, Osobovy (Vosobovy), Skašov (Skašová Lhota⁴⁵), Partoltice (Partotice), Plzeň, Kokšín, Štipoklasy, Malinec, Čepinec, Únětice (Aunětice), Přetín, Černíkov, Víška (východně od Nepomuku) a Švihova. Již víme, že při procesí v roce 1853 dorazili poutníci i z Klatovska, jmenovitě z Dlažova, Janovic, Bezděkova, Slavíkovice a Černíkova. Jiné procesí dorazilo v témže roce z Chudenic a okolí. Zvýšenou úctou ke sv. Filomeně bylo tedy zasaženo převážně venkovské obyvatelstvo z okolí Klatov a blížeji z okolí Měčína a Žinkov. Úcta však zasahovala i na Nepomucko.

⁴⁵ PROFOUS, Antonín – SVOBODA, Jan, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny IV*. Nakladatelství Československé akademie věd. Praha 1957, s. 73.

V roce 1853 daroval baron Maxmilián z Füllerů kostelu sochu sv. Filomeny (obr. č. 6). Farní kronika k tomu uvádí: „9. 8. 1853 přijel z Plzně za Lüfftnerem na návštěvu major na penzi baron Maxmilián von Füller se svými schovankami. Přišel za ním do pokoje v přízemí, jedna z jeho schovank sešla do patra. Asi za půl hodiny přišla za panem baronem, aby šel na chvíli za ní. Po chvíli pro něho pan baron poslal, jestli by nemohl přijít do jídelny. Jakmile farář vstoupil do jídelny, užasl. Na stole, který byl upravený spíše jako oltář, stála překrásná socha sv. Filomeny. Měla na sobě růžové atlasové šaty dole se zlatým lemováním, krátkou bílou tuniku z flóru rovněž se zlatým lemováním, bílý zlatem vykládaný pás, bílý závoj z flóru ozdobený zlatými hvězdami a věnec zlatých růží na hlavě. Socha stála v prosebném gestu se sepatýma rukama a s pohledem upřeným k nebi. V levé ruce držela dva pozlacené šípy a mezi nimi bílou lilii. U nohou ji visela pozlacená kotva a meč, které měla zavěšené za šňůru na rukou.“⁴⁶ Brzy se po okolí rozneslo, že ve Kbele mají novou sochu sv. Filomeny. Přicházelo se na ní podívat množství poutníků a to i ze vzdálených lokalit, odkud dosud nikdo nepřišel. Ve farní kronice se uvádí: „Každý, kdo ji spatřil, namohl při pohledu na ni zadržet slzy.“⁴⁷

O pouti 14. srpna 1853 byla za účasti mnoha poutníků slavnostně přenesena v 10 hodin dopoledne z fary do kostela a posvěcena. Sochu neslo mnoho ověčených panen za doprovodu řady významných hostů a hudebníků.⁴⁸ Farní kronika popisuje: „Když se socha objevila ve dveřích fary, plakali všichni dojetím, i muži. Jestliže bylo přenesení obrazu v roce 1848 slaveno téměř jako oslava nové patronky kbelského kostela, vstup její nové sochy v roce 1853 se podobal triumfálnímu průvodu, který nebe doprovodilo nádherným počasím. Lehký vánek nadzdvíhl sem tam závoj sv. Filomeny, takže to vypadalo, jako by se socha vznášela povětřím. Všude velké množství lidu, v kostele zazníval pláč a jedno oko nezůstalo suché. Každého bezděčně dojal pohled na krásnou sochu. Bylo obtížné protlačit se se sochou k oltáři.“

Lüfftner pak sochu požehnal a umístil ji na tabernákl hlavního oltáře, který krásně vyzdobila jedna z baronových schovank.⁴⁹ Následovala bohoslužba. Po ní byly k políbení vystaveny relikvie sv. Filomeny, které mu v Římě obstaral Antonín Kukla a poslal mu je spolu s autentikou.⁵⁰

Ve Kbelu se pak na základě výše zmíněných událostí slavily dvě poutě. Původní stará červencová na svátek Rozeslání sv. Apoštolů (při které byly v roce 1848 instalovány obrazy Neposkvrněného srdce Panny Marie a sv. Filomeny) a velká v polovině srpna ke sv. Filomeně. Při ní v následujících letech nosily větší školní dívky jako družičky v průvodu sochu sv. Filomeny za účasti mnohdy i několika stovek poutníků. Přicházelo mnoho procesí, a byla vyšší účast než o svátku Rozeslání apoštolů. Farář při ní zaměřoval své kázání zvláště na zázraky kolem sv. Filomeny.⁵¹

⁴⁶ Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 79. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).

⁴⁷ Tamtéž.

⁴⁸ Tamtéž, s. 79; TYKAL, Roman, *Kbel jako poutní místo*. Pod Zelenou Horou, roč. 19 (31), 2016, č. 2, s. 8; KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přeštice. Přeštice 2020, s. 57.

⁴⁹ Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*, s. 79. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).

⁵⁰ Tamtéž, s. 79.

⁵¹ Tamtéž, s. 69; TYKAL, Roman, *Kbel jako poutní místo*. Pod Zelenou Horou, roč. 19 (31), 2016, č. 2, s. 8; KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přeštice. Přeštice 2020, s. 57.

Obr. č. 7 – Mečkov, kaple sv. Filomeny, 1963. Převzato z Valenčík 2017.

Ještě v roce 1930 se uvádí, že se jednalo po svatojánských slavnostech v Nepomuku o druhou největší pouť ve vikariátu. V té době sem přicházeli poutníci nejen z okolí, ale také z Plzně, Klatov, z Domažlicka, Sušicka i Plánicka. Někteří poutníci přicházeli už v sobotu a přijímali sv. svátosti. O průběhu těchto poutí nás informují pravidelně v letech 1930–1934 Farní věstníky duchovních zpráv nepomuckého vikariátu. Slavnou mši svatou zde v té době pravidelně sloužil arcikněz Josef Šonka z Měčína a kazatelem býval katecheta P. Jaroslav Štucbart z Přeštice.⁵² Poutní tradice byla přerušena až v roce 1943, ale v roce 1945 byla opět obnovena a trvala až do poloviny šedesátých let 20. století, kdy pod vlivem komunistického režimu průvod se sochou opět přestal. Socha sv. Filomeny oblečená do bílého roucha je nyní umístěna v kostele v zasklené skříni na pravé straně lodi u vítězného oblouku.⁵³ Je osazena korunkou, ale s absencí atributů. Obraz světice zdobí pravý boční oltář dodnes. Na obraze je nápis německy: „D[u] vielge-liebte heilige Filomena! bitte für uns bei Jesus und Marie Amen“, i česky: „Welemilá Filomeno swatá přimlouvej se za nás u Ježíše a Marii!“ Světice drží dva své atributy – šíp a lilii čistoty.⁵⁴

52 TYKAL, Roman, *Kbel jako poutní místo*. Pod Zelenou Horou, roč. 19 (31), 2016, č. 2, s. 8; KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přeštice. Přeštice 2020, s. 57–58.

53 TYKAL, Roman, *Kbel jako poutní místo*. Pod Zelenou Horou, roč. 19 (31), 2016, č. 2, s. 8; KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přeštice. Přeštice 2020, s. 58.

54 Podle legend byla Filomena kromě bičování a vláčení na voze mučena tak, že byla přivázána ke kotvě a vhozena do Tibery, anděl ji však osvobodil (atribut kotvy). Dioklecian se jí pokoušel zabít i šípy lučištníků, ty ale nabraly záračně opačný směr a usmrtily střelce (atribut šípu). Nakonec byla státa mečem (atribut meče). Atribut lilie značí čistotu, panenství či čisté srdce.

Téměř zapomenuto je rozšíření kultu sv. Filomeny v blízkosti kbelského kostela. Něco přes jeden kilometr jižně se nachází osada Mečkov. Zcela jistě pod vlivem kbelské úcty zde vznikla v ohrazení bývalého panského dvora kaplička zasvěcená právě sv. Filomeně. To potvrzuje i její absence na mapě stabilního katastru z roku 1837, tedy několik let před rozšířením kultu ve Kbelu. Možná že je ještě novějšího data, protože ji nezaznamenalo ani 3 vojenské mapování z let 1877–1880. Podle starých fotografií se jednalo o jednoduchou kapli v pseudogotickém slohu (obr. č. 7). V roce 2007 byl vypracován projekt na opravu kaple, která se však neuskutečnila.⁵⁵ Dnes je stavba téměř ve zřícenině bez střechy a krovů, avšak provizorně udržovaná (obr. č. 8).⁵⁶

Výraznější se kult sv. Filomeny do krajiny jižního Plzeňska zapsal v Zeleném, které se nachází přibližně šest kilometrů severoseverozápadně od Kbelu. Ves Zelené byla proslulým místem několika regionálních kultů. Svatovojtěšskou úctu prezentuje legendami opředené místo se sochou sv. Vojtěcha⁵⁷ západně od vsi. Mariánskou úctu prezentuje návesní kaple Panny Marie Pomocnice křesťanů s kopií milostného obrazu Panny Marie Pomocné,⁵⁸ ale především kaple Panny Marie „Zázračné“ (a dnes i sv.

Obr. č. 8 – Mečkov, kaple sv. Filomeny, 2023. Foto L. Krčmář.

55 KOREC, Jan, *Oprava kapličky v Mečkově*. Technická zpráva. Přeštice 2007.

56 BĚL, Jiří, *Kapličky, kaple a kostely na Přešticku*. Spolek pro záchranu historických památek na Přešticku. Přeštice 2006, s. 56–57; VALENČÍK, Michal, *Poškozené a zničené kostely, kaple a synagogy v České republice*. 2017. <http://www.znicenekostely.cz/> (9. 3. 2017).

57 Blížeji souhrnně KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přeštice. Přeštice 2020, s. 142–143.

58 Tamtéž, s. 141.

Obr. č. 9 – Zelené, kaple Panny Marie „Zázračné“ a sv. Filomeny, 2020.
Foto L. Krčmář.

Filomeny) (obr. č. 9) severovýchodně od vsi při křižovatce cest. Kaple byla postavena v roce 1799 Matějem Jánským ze Zálesí. V tomto roce se mu zde totiž při orbě zjevila Panna Maria a zdejšího zjevení si pak všímá i regionální literatura.⁵⁹ Původně byla kaplička vybavena soškou Panny Marie „Zázračné“ a uprostřed čelního výklenku na straně západní pak soškou sv. Filomeny, na straně východní soškou sv. Anny. Pod nimi stál sv. Prokop a interiér kaple ještě zdobily od roku 1966 i sošky sv. Jana Nepomuckého a sv. Vojtěcha. Některé z nich však byly v listopadu 1969 odcizeny a nenávratně zmizely, včetně Panny Marie „Zázračné“. Před postavením návesní kaple v Zeleném v roce 1889 se zde občas konaly mše svaté a další pobožnosti. Byla též zastávkou pro kněze s procesím o křížových dnech. Soška Panny Marie „Zázračné“ nebo též Madony Zelenské byla kopií Panny Marie Svatohorské a místní s ní také na Svatou Horu po určitou dobu putovali. Soškám i kapličce byly přičítány zázračné vlastnosti.⁶⁰ Zajímavou součástí vybavení této kapličky byly dvě černé ruce v zasklených skříňkách, podle pověsti snad z relikviáře sv. Donata a sv. Longina z některého kláštera zrušeného za josefínských reforem.⁶¹

Již víme, že kromě jiných sošek dělala Panně Marii společnici i soška sv. Filomeny. Připomíná tak regionální rozšíření jejího kultu z centra filomenské úcty v nedalekém Kbelu. Zelenský kronikář k tomu uvádí: „Sv. Filomena pořízena byla tuším v době kdy kbel-
ský farář Josef Lüftner vroucí citel této světice hojně úctu v okolí tu šířil a také se hojně ujímala.“⁶² 70 centimetrů vysoká soška se svými atributy pochází pravděpodobně z poloviny 19. století.

Do kapličky ji věnovala Filoména Jedličková z čp. 23⁶³ v Zeleném a její rod o ni pečoval a zdobil ji neustále novým oděvem, až začala ztrácet na své historické hodnotě, jak popisuje v roce 1929 v kronice kronikář Tomáš Voves.⁶⁴ Úcta ke sv. Filomeně v Zeleném se projevila i tím, že po Filomeně Jedličkové zde bylo do konce 19. století pokřtěno tímto jménem dalších 11 dívek. Soška pak sdílela osudy celého inventáře kaple. V roce 1950 přešla kaple pod správu Státního památkového ústavu. V roce 1955 umírá Filomena Jánská, poslední z rodu Jánských, kdo se o kapli staral.⁶⁵ V průběhu 60. let 20. století byla terčem vandalů, kteří házeli kameny po soškách i obrazech. Po vloupání v roce 1962 byl inventář kaple odvezen do kaple Panny Marie Pomocné (Panny Marie Pomocnice

59 Tamtéž, s. 138–140; KRČMÁŘ, Luděk, *Panna Maria „Zázračná“ u Zeleného*. Vítaný host 2022, č. 3, s. 8–9.

60 Blíže Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika obce Zelené 1929*, s. 113–122. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00451-obec-zelene-1929> (13. 10. 2021). ; KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přešticka. Přeštice 2020, s. 138–139; KRČMÁŘ, Luděk, *Panna Maria „Zázračná“ u Zeleného*. Vítaný host 2022, č. 3, s. 9; BOUCHNER, Luděk, *Nezdice 1243–2010*. Obec Nezdice. Nezdice 2010, s. 88.

61 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika obce Zelené 1929*, s. 118–120. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00451-obec-zelene-1929> (13. 10. 2021); KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přešticka. Přeštice 2020, s. 140; KRČMÁŘ, Luděk, *Panna Maria „Zázračná“ u Zeleného*. Vítaný host 2022, č. 3, s. 9. I další inventář kapličky prý pocházel ze zrušených klášterů. Byly chráněny tabulkou: „Kdo ty ruce ukradne, tomu ruka upadne.“

62 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika obce Zelené 1965–1981*, s. 70. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00602-obec-zelene-1965-1981> (13. 10. 2021).

63 Filoména Jedličková (narozená 20. března 1855), dcera gruntovníka Matěje Jedličky a Marie rozené Maškové z Příchovic č. 36. Později provdaná za Jana Junga do Horšic čp. 8. Valentová 2018, s. 4, Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika obce Zelené 1929*, s. 117.. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00451-obec-zelene-1929> (13. 10. 2021).

64 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika obce Zelené 1929*, s. 117. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00451-obec-zelene-1929> (13. 10. 2021); VALENTOVÁ, Drahomíra, *O kapličce u Zeleného*. Pod Zelenou Horou, roč. 21 (33), 2018, č. 2, s. 4; KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přešticka. Přeštice 2020, s. 139–140; KRČMÁŘ, Luděk, *Panna Maria „Zázračná“ u Zeleného*. Vítaný host 2022, č. 3, s. 9.

65 ZÁKOSTELECKÝ, Bedřich, *Jak jsem ke kapličce přišel*. Vítaný host 2023, č. 3, s. 23.

křesťanů) na návsi v Zeleném. Při opravě kapličky v roce 1966 byly sošky z kaple (kromě sošky Panny Marie Zázračné) opatřeny novým nátěrem od rolníka Františka Bauera. Při té příležitosti bylo zjištěno, že soška má z morálních důvodů uříznutá prsa. Po vloupání do kaple v roce 1969 nezůstalo z jejího inventáře mnoho, soška sv. Filomeny však odcizena nebyla a byla uschována v soukromí. 13. března 2018 byla darována, spolu s ostatními neodcizenými předměty, do sbírky Domu historie Přesticka. Kaple, opravená z iniciativy pana Bedřicha Zákosteleckého, pak byla ozdobena mimo jiné i její fotografií ve velikosti sošky, která je odolná vůči mrazu a vlhkosti.⁶⁶ Panem Zákosteleckým byl učiněn pokus o obnovu úcty ke sv. Filomeně, který byl završen 7. září 2019, kdy

byla plzeňským biskupem kaple slavnostně zasvěcena právě této světici.⁶⁷

Soška nesla atributy umučení, kotvu a dva šípy a meč, kterým byla státa.⁶⁸ Dnes sošce chybí meč a jeden šíp (obr. č. 10). Připomínku a spojitost s kaplí sv. Filomeny v Mečkově symbolizují tři staré cihly z této poničené kaple, které jsou součástí podlahy před vchodem do kaple (obr. č. 11).

Na závěr můžeme směle prohlásit, že kult sv. Filomeny v Kbelu a okolí patřil po Koclířově a Sloupnici mezi nejvýznamnější na našem území.⁶⁹

Obr. č. 10 – Přestice, soška sv. Filomeny z kaple Panny Marie „Zázračné“ a sv. Filomeny, 2018. Dům historie Přesticka. Foto J. Kubát.

Obr. č. 11 – Zelené, kaple Panny Marie „Zázračné“ a sv. Filomeny, podlaha před kaplí s cihlami z kaple sv. Filomeny v Mečkově, 2023. Foto L. Krčmář.

66 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika obce Zelené 1965–1981*, s. 68–69. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00602-obec-zelene-1965-1981> (13. 10. 2021); VALENTOVÁ, Drahomíra, *O kapličce u Zeleného*. Pod Zelenou Horou, roč. 21 (33), 2018, č. 2, s. 1, 3;

67 KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přesticka. Přestice 2020, s. 140; KRČMÁŘ, Luděk, *Panna Maria „Zázračná“ u Zeleného*. Vítaný host 2022, č. 3, s. 9.

68 Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika obce Zelené 1929*, s. 117. <https://www.portafontium.eu/chronicle/soap-pj/00451-obec-zelene-1929> (13. 10. 2021). K atributům viz poznámka č. 54.

69 Podle počtů zázraků i přicházejících poutníků a procesí, jak vyplývá i z díla DREML, Jan Alois, *Divotvůrkyně devatenáctého století, svatá panna a mučednice Filomena*. 1874? <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:8296d700-e875-11e6-8010-005056827e51?page=uuid:3d045ae0-0e69-11e7-ac02-5ef3fc9ae867> (23. 10. 2011), s. 141–174 a uvádí i A. S., *Úcta sv. Filomeny – divotvůrkyně 19. století – v Čechách*. Neurčené periodikum, 11. 8. 1934, s. 4.

Prameny

- Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika fary Kbel 1776–1857*. <https://www.portafortium.eu/chronicle/soap-pj/00154-fara-kbel-1776-1857> (20. 9. 2021).
- Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika obce Zelené 1929*. <https://www.portafortium.eu/chronicle/soap-pj/00451-obec-zelene-1929> (13. 10. 2021).
- Státní okresní archiv Plzeň-jih, *Kronika obce Zelené 1965–1981*. <https://www.portafortium.eu/chronicle/soap-pj/00602-obec-zelene-1965-1981> (13. 10. 2021).

Literatura

- ANONYM, *Chrást svatého Bartoloměje v Kolíně*. 2020. <https://www.bartolomej-kolin.cz/cz> (7. 12. 2020).
- ANONYM, *Svatá Filomena*. 2021. <http://www.cm-fatima.cz/m/svata-filomena-54/o-svate-filomene-55/> (10. 10. 2021).
- A. S., *Úcta sv. Filomeny – divotvůrkyně 19. století – v Čechách*. Neurčené periodikum, 11. 8. 1934, s. 4
- BĚL, Jiří, *Kapličky, kaple a kostely na Přesticku*. Spolek pro záchranu historických památek na Přesticku. Přestice 2006.
- BOUCHNER, Luděk, *Nezdice 1243–2010*. Obec Nezdice. Nezdice 2010.
- DOKLÁDAL, Pavel, *Kocliřov – poutní centrum sv. Filomeny*. 2020. <http://www.cm-fatima.cz/m/svata-filomena-54/koclirov-poutni-centrum-sv-filomeny-59/> (27. 7. 2021).
- DREML, Jan Alois, *Divotvůrkyně devatenáctého století, svatá panna a mučednice Filomena*. 1874? <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/view/uuid:8296d700-e875-11e6-8010-005056827e51?page=uuid:3d045ae0-0e69-11e7-ac02-5ef3fc9ae867> (23. 10. 2011).
- FOUD, Karel – KAREL, Tomáš, *Jižní Plzeňsko I*. Nakladatelství Českého lesa. Domažlice 1999.
- HOSTAŠ, Karel – VAŇEK, Ferdinand, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Přestickém*. Archaeologická kommise při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Praha 1907.
- KOLEKTIV, *Umělecké památky Čech 2*. Academia. Praha 1978.
- KOREC, Jan, *Oprava kapličky v Mečkově*. Technická zpráva. Přestice 2007.
- KRČMÁŘ, Luděk, *Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti jižního Plzeňska na území plzeňské diecéze*. Spolek pro záchranu historických památek Přesticka. Přestice 2020.
- KRČMÁŘ, Luděk, *Panna Maria „Zázračná“ u Zeleného*. Vítaný host 2022, č. 3, s. 8–9.
- MACHÁČKOVÁ, Marcela, *Svatá Filomena naše mocná přímluvkyně*. Matice cyrilometodějská. Olomouc 2021.
- MATĚJKA, Bohumil – ŠTĚPÁNEK, Josef – WIRTH, Zdeněk, *Soupis památek historických a uměleckých v Království českém od pravěku do počátku XIX. století. XXIX, Politický okres Litomyšlský*. Archaeologická kommise při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Praha 1908.
- LENOCH, Jaromír, *Kostel sv. Jakuba Staršího a sv. Filomeny*. 2011. http://www.soupispamatek.com/okres_litomysl/fotografie/koclirov/koclirov.kostel.htm (10. 10. 2011).
- PAVELKOVÁ ČEVELOVÁ, Zuzana, *Staronové kultury světic v 19. století aneb po stopách sv. Filomeny v Čechách*. Východočeský sborník historický 23, 2013, s. 267–275.
- PFLEIDERER, Rudolf, *Atributy světců*. Unicornis. Praha 1992.
- PROFOUS, Antonín – SVOBODA, Jan, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny IV*. Nakladatelství Československé akademie věd. Praha 1957.
- ŠLÉGL, Adolf, *Politický okres Přestický. II. Část zvláštní*. Nákladem C. M. Homana a Ant. Ouřady. Přestice 1925.
- TYKAL, Roman, *Kbel jako poutní místo*. Pod Zelenou Horou, roč. 19 (31), 2016, č. 2, s. 8.
- VALENČÍK, Michal, *Poškozené a zničené kostely, kaple a synagogy v České republice*. 2017. <http://www.znicenekostely.cz/> (9. 3. 2017).
- VALENTOVÁ, Drahomíra, *O kapličky u Zeleného*. Pod Zelenou Horou, roč. 21 (33), 2018, č. 2, s. 1–4
- VANIŠOVÁ, Hana, *Kostel Věch svatých a farnost ve Kbele*. Pod Zelenou Horou, roč. 19 (31), 2016, č. 2, s. 3–7.
- ZÁKOSTELECKÝ, Bedřich, *Jak jsem ke kapličky přišel*. Vítaný host 2023, č. 3, s. 22–23.

Respect for St. Philomena and her miracles in the region of Southern Pilsen

Saint Philomena is a martyr of early Christianity. In 1837, despite previous criticism, Pope Gregory XVI. established the Feast of St. Philomena, thus giving space for the creation and expansion of her cult around the world. Kocliřov, nearby Svitavy, became the most significant place of respect for St. Philomena in our territory. In 1847, Josef Lüftner, the parish priest of Kbel, met with reverence for St. Philomena in Kocliřov, and contributed to its spreading in Kbel and the surrounding area. He had an image of the saint made and eventually the church acquired her statue as well. Mainly in the parish chronicle, he then recorded 17 miraculous healings at the intercession of Saint Philomena in Kbel, especially among children with eyesight problems. The chronicle mentions pilgrims and those healed mainly in the close vicinity. The pilgrimage tradition was maintained in Kbel until the 1960's. The article also notes another place of the cult of the saint in neighbouring Mečkov with the Chapel of St. Philomena. The Chapel of Our Lady of the Miraculous Medal and of St. Philomena, originally famous for Marian veneration, also significantly “went down in history” regarding her cult in the region of Southern Pilsen. The inventory of the chapel also included a statuette of St. Philomena. At the initiative of the local people, a recent attempt was made to restore the local reverence for St. Philomena, culminating in 2019 with the consecration of the repaired St. Philomena Chapel. The cult of St. Philomena in Kbel and its surroundings was thus among the most significant in our territory next to Kocliřov and Sloupnice villages.

Sborník Západočeského muzea v Plzni - Historie XXIII

©Západočeské muzeum v Plzni, příspěvková organizace

Odpovědný redaktor: Luděk Krčmář

Výkonný redaktor: Jiří Fák

Redakční rada ve složení: Vilém Knoll, Jan Lehner, Jindřich Mleziva

Návrh obálky: Petr Fák

Fotografie na obálce: Voják z personálu nemocnice si pročítá nástěnku, americký vojenský tábor v Plzni na Borech, květen–červenec 1945 (Západočeské muzeum v Plzni – oddělení novějších dějin).

Překlady resumé do anglického jazyka: Hana Hajducká

Sazba: Petr Fák

Tisk: Tiskárna Král

Vydalo Západočeské muzeum v Plzni v roce 2023

Náklad 300 výtisků

1. vydání

ISBN: 978-80-7247-209-3

ISSN: 0860-3597

Za obsah článků a kvalitu grafických předloh odpovídají autoři